

De opnamen van het concert zijn door Audioart uitgebracht.
Een exemplaar van de opname is ter beschikking gesteld voor recensie.

INHOUD

RECENSIE OPNAME

AMSTERDAM SYMPHONY ORCHESTRA

Op 1 mei 2007 vond het concert van het Amsterdam Symphony Orchestra (ASO) plaats.

OPNAME

Audioart werd hierbij ondersteund door Onno Scholtze en Marcel Croese

In dit verslag wordt de opname aan een kritische luistertest onderworpen.

Tekst.: Ronald Schalkwijk

vom01@xs4all.nl

Herbeleving concert mogelijk?

Moeder de Gans voor volwassenen. Dit was de titel waarin ik verslag heb gedaan van het bezoek aan het concert van het ASO. U kunt dit nog eens nalezen op de website van Audioart.

Naast het feit dat van een fantastisch concert kon worden genoten was ik benieuwd naar de opnamestudio van Audioart en het uiteindelijk tastbare resultaat in de vorm van een cd.

Regelmatig heeft de heer van Medevoort op de VMAC ledenavonden gesproken over opnametechnieken.

En dan met name dat het wel degelijk beter kan. Dat veel cd's veel te "plat" zijn. Dat zelfs professionele studio's steken laten vallen. Dat Audioart het beter doet. Forse uitspraken derhalve.

En het moment om te toetsen of dit juist is, is aangebroken. Het heeft even geduurd voordat Audioart de eerste versie van de opname ter beschikking heeft gesteld. Dit is een versie die nog niet geheel bewerkt is. De vraag is of we hier de ultieme cd in handen hebben die een herbeleving van het concert mogelijk maakt in de huiskamer.

Om een goede vergelijking te maken heb ik een lid van de VMAC uitgenodigd om te komen luisteren. Twee paar oren horen nu eenmaal meer en objectiviteit is dan beter gewaarborgd.

U begrijpt, de opname - overigens op 2 cd's - wordt aan een kritische luistertest onderworpen.

Om dit zo goed mogelijk te doen hebben we na het integraal beluisteren van de cd's om een eerste indruk te krijgen gekozen om uiteindelijk 1 nummer op verschillende systemen af te spelen.

Uiteraard dien je het te vergelijken. Maar met wat?

Hiertoe diende eerst een keuze te worden gemaakt uit vergelijkingsmateriaal. Klassieke werken op o.a. Decca, RCA, Philips, Deutsche Grammophon en PentaTone leverde al snel de keuze voor PentaTone op. Laatstgenoemde levert kwalitatief betere opname- en dus weergavekwaliteit. Het ligt voor de hand om de opname van Audioart hiermee te gaan vergelijken.

We hebben een tweetal cd's - hybride - van PentaTone genomen. Tot slot hebben we dan ook nog eens de stereo ASO opname vergeleken met de SACD weergave van Pentatone.

En tot slot ook nog eens met de 5.1 weergave.

Vervolgens is de cd op een tweetal sets beluisterd. Een high-end set van vM componenten bestaande uit een actieve set met o.a. wisselfilter, versterkers en interlinks, luidsprekerkabels, ferietkernen en netfilter met de luidsprekers RE8.5. De andere set kwalificeert zich als een goede middenklasseset met Arcam en Paradigm speakers in een 5.1 opstelling.

De apparatuur die is gebruikt voor het afspelen van de cd bestaat uit:

- Stibbert MKII Tube cd speler (Bluenote)
- DVP9000S met dubbele vM modificatie (Philips)
- DVD963SA met vM modificatie (Philips)

Zoals u ziet hebben we het serieus aangepakt.

Is de claim van Audiart terecht? Zijn zij in staat betere opnamen te maken dan de bekende studio's? Laten we starten met de luister-test. Voor de luistertest hebben we gekozen voor het nummer:

Ravel (1875-1937) – Ma Mère L'Oye (ofwel Moeder de Gans)

Dit nummer hebben we eerst op de Stibbert afgespeeld.

Deze cd speler behoort tot de top spelers in de markt. De weergave kenmerkt zich door een zo natuurgetrouwe analoge weergave die vergeleken kan worden met de weergave van high-end platenspelers.

Al snel blijkt na het beluisteren van de eerste noten dat we hier te maken hebben met een wel heel heldere cd. Gaandeweg wordt het potentieel blootgelegd. We horen een uitstekende plaatsing en een prachtige stage.

Maar spectaculairder, we horen als het ware de akoestiek van de zaal terug. Verder onderscheidt de cd zich door een enorme dynamiek. En dan komen we in een lastig parket. Want de vraag is, kan je het concert herbeleven in de huiskamer. Ondanks dat het staat te spelen op zo'n beetje de top van vM is het niet mogelijk om het concert te horen zoals het echt was. Dit ligt niet aan de opname. Maar de beperktheid van de eigen luisterruimte met bijbehorende akoestiek.

Voordat we verder gaan een paar opmerkingen. Wat we dus proberen is het weergeven van een concertorkest. Bijvoorbeeld is dat natuurlijk nooit mogelijk. Want speelt u thuis in een concertzaal? Maar ook dient u vele muziekinstrumenten en muzikanten weer te geven door vaak een tweetal luidsprekers. Zou u het orkest thuis op bezoek krijgen dan zullen zij niet in uw luisterruimte passen vrees ik. Waar we dus naar luisteren is een illusie van de werkelijkheid. En ja, dat kan dan wel weer ongelooflijk echt lijken. En dat wat u niet hoort vult u zelf aan als u het concert heeft bezocht. Dat doen we trouwens met heel veel zaken. Het invullen van ontbrekende delen is beschreven in de Gestalt psychologie.

Terug naar Moeder de Gans. Het staat als een huis. We zijn van mening dat een goede herbeleving mogelijk is. Vergeleken met veel klassieke cd's van bekende labels steekt de opname van Audiart er met kop en schouders bovenuit.

Echter, hoe houdt deze opname zich in vergelijking met een opname van PentaTone?

We besluiten om de cd's om en om te spelen op de verschillende cd-spelers.

Daartoe leggen we een mooie opname van het Russian National Orchestra o.l.v. Yakov Kreizberg in de Stibbert.

We hebben een mooie vergelijking want op deze cd speelt ook een uitstekend violiste: Julia Fischer.

Na enige tijd luisteren komen we tot de conclusie dat de cd van ASO mooier klinkt. Veel meer transparantie, ruimte, akoestiek wordt echter weergegeven.

We zijn benieuwd of de ASO cd het kan opnemen tegen de saed laag.

Daartoe draaien we eerst weer de ASO cd, dit keer in de DVP9000S. Deze speler is door vM onder handen genomen en is in een test ooit eens als arme lui high-end cd betiteld. De modificaties betreffen de elektronica en het vervangen van de klok door de vM klok. Daarnaast is er een vM netsnoer aangezet.

Niet verrassend dat de opname nog steeds mooi klinkt maar duidelijk minder dan op de Stibbert. Dit is natuurlijk geen eerlijke vergelijking daar beide spelers in een andere klasse spelen. Eredivisie tegenover eerste divisie.

De weergave van de PentaTone is nu nog vlakker. Dus gauw de sacd laag geselecteerd.

Die klinkt beduidend beter dan de cd laag. Nu blijkt de PentaTone opname meer rust en autoriteit uit te stralen.

Maar, we missen iets.

Terug naar de ASO opname en weer luisteren. Weer de PentaTone opname en vervolgens nog eens de ASO opname. Het blijkt tot onze verrassing dat zelfs op de DVP9000S de ASO opname (cd) opener klinkt, een betere stage neerzet en meer dynamiek aan de dag legt dan de sacd laag van de PentaTone.

In deze high-end vM set mag de Audioart opname zich winnaar noemen.

Weergegeven op de Stibbert kunnen we het concert weer grotendeels herbeleven. Grotendeels omdat je helaas door de enorme dynamiek toch het volume zit bij te regelen. Zachte passages draaien we wat op om dan bij de luidere passages het volume weer wat terug te draaien. Daar valt niet aan te ontkomen.

Dat is echter met alle klassieke muziek het geval tenzij je op een zacht volume draait. Maar ja, dan gaat de live belevenis drastisch achteruit.

We hebben het nummer zo'n 8 keer beluisterd en vergeleken op de verschillende spelers. Daarna hebben we een pauze ingelast van een week.

De week daarop hebben we de luistertest voortgezet op een goede middenklasse set.

Want de vraag is, komen dan dezelfde verschillen aan bod?

We starten met de ASO opname op een door vM gemodificeerde DVD963SA.

Ook op deze set valt de ruimtelijkheid op, er wordt een mooie stage neergezet maar uiteraard minder gedetailleerd en gearticuleerd dan op de high-end set.

Vervolgens wordt een PentaTone cd in de speler gelegd en beluisteren we de cd laag.

En hetzelfde effect treedt op. De Audiart opname klinkt gewoonweg mooier. Maar, we zijn er nog niet. Zou de cd kwaliteit t.o.v de sacd kwaliteit beter zijn? Dus de sacd laag in stereo afgespeeld. Ook nu weer merken we op dat dit superieur is aan de cd laag.

Hierbij wil ik wel opmerken dat we het hebben over PentaTone die bekend staan om hun uitstekende opnamen. Ik heb sacd's die absoluut niet klinken en ben dan ook zeer kieskeurig geworden in het aanschaffen van sacd's.

Er is te veel rommel op dit gebied uitgebracht. En wel door de maatschappijen die een commercieel graantje wilden meepikken. Maar het tegengestelde effect wordt zo bereikt.

Jammer, want een goede sacd is nog altijd vele malen mooier en natuurgetrouwer dan de meeste cd's.

Mijn ervaring is dat veel sacd's hun meerdere moeten erkennen in de op de Stibbert afgespeelde cd's.

Dat ligt niet alleen aan de Stibbert maar mede aan de vaak belabberde kwaliteit van de sacd's.

Goed, waar staan we nu. We hebben objectief vastgesteld dat de opname door Audiart de betere is.

Dan de finale test. Hoewel niet helemaal eerlijk gaan we toch de cd vergelijken met de sacd multichannel opname van PentaTone.

Beiden worden afgespeeld op de DVD963SA - ook een gemodificeerde vM speler - en een 5.1 Paradigm systeem. En dan - at last - legt de cd van Audioart het af.

Maar dat komt dan met name omdat er meer ruimte kan worden weergegeven door een 5.1 opname.

Niet in precisie en dynamiek.

Wat mogen we nu concluderen? Na vele malen op verschillende manieren en systemen de opname onder de loep te hebben genomen kunnen we niet anders zeggen dan dat Audiart gelijk heeft gekregen. Zij blijkt in staat om een superieure opnamekwaliteit te kunnen leveren. Zodanig zelfs dat de meeste sacd's het afleggen.

Pas in een 5.1 sacd vergelijking wordt het moeilijker. Maar dat heeft dan niet meer met de opname sec te maken.

Veel opnamen op vele verschillende labels bieden niet wat het moet bieden. We horen de heer Ad van Medevoort dan ook wel eens zeggen: "ze hebben geen oren aan hun hoofd".

Nu, bij Audiart hebben ze die wel. En hoe!

Het heeft niet alleen te maken met het gehoororgaan te maken. Er steekt een opname filosofie achter.

De vraag die je kan stellen is hoe het mogelijk kan zijn toch een concert thuis te kunnen herbeleven.

Het spreekt voor zich dat dit niet op een Lidl setje kan. Er is wel degelijk een groter en hoogwaardig systeem nodig.

Audioart maakt bij haar opnamen gebruik van slechts 2 microfoons. De hoogte en diepte van de zaal wordt afgebeeld en plaatsing van de instrumenten is exact.

Maar meer nog dan dat is het verschijnsel dat de akoestiek van de concertzaal in de eigen luisterruimte wordt geplaatst. Dat heeft te maken met het reflectiepatroon. De responsietijd in galm wordt exact opgenomen. En dat zorgt er voor dat de afbeelding van de zaal wordt opgenomen. Vergelijk het met het gooien van een steen in de vijver. De rimpelingen die dit in het water veroorzaakt worden groter en worden door de oeverwal weerkaatst.

Anders gezegd: Je neemt ook het geluid op dat terug komt, gereflecteerd wordt, van de wanden/muren/objecten in de zaal. Het is het tijdsverschil tussen direct- en indirect (gereflecteerd) geluid dat je de ruimte/afmetingen laat horen, de materialen (hout, steen etc.) bepalen de klankkleur van de zaal.

Je zou feitelijk kunnen uitrekenen hoe hoog en breed de zaal waar de opname plaatsvond is geweest als je de cd afluistert.

Ook solisten staan waar ze moeten staan, voor het orkest, duidelijk losstaand maar wel geïntegreerd met de rest van het orkest.

Veel andere studio's gebruiken steunmicrofoons om de solist naar de voorgrond te halen. Voor elke solist wordt dan een steunmicrofoon geplaatst. Dit zorgt voor een onnatuurlijk geheel. Heeft u wel eens een solist 20 meter voor het orkest zien spelen?

Audiart gebruikt per definitie geen steunmicrofoon(s).

Het is het wachten op deze cd's waard geweest. Ook het uitvoerig beluisteren en vergelijken is de moeite waard geweest. Een herbelevens is op een topset meer dan mogelijk en op een goede middenklasse set is het niet minder de moeite waard.

Tja, jammer dat we nu weten en kunnen horen hoe het wel kan. Zouden we Audiart zo ver kunnen krijgen dat ze cd's gaat opnemen, produceren en distribueren? Het zou een welkome aanvulling zijn.